

Fundusze Europejskie

4 | 2025
demokracja i ekrany

Biuletyn

Kompetencje cyfrowe dla każdego

Czy demokracja w trybie offline nadal działa tak samo?

Ekrany to dziś okno na świat – ale też filtr, przez który go postrzegamy. W tym numerze zastanawiamy się, jak cyfrowa codzienność wpływa na demokrację i nasze decyzje. Piszemy o fake newsach i potrzebie krytycznego odbioru treści, o Klubach Rozwoju Cyfrowego jako demokratycznym modelu uczenia się oraz o roli zrównoważonego rozwoju w społeczeństwie informacyjnym. Bo demokracja w epoce cyfrowej wymaga nie tylko głosu, ale i kompetencji.

Zapraszamy do lektury!

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

KRC
Kluby Rozwoju Cyfrowego

Prawda w czasach postprawdy. Czyli jak się nie zgubić w labiryncie iluzji.

Niektóre kłamstwa mają barwę tęczy, skupiają nasz wzrok na wykreowanym świecie, świecie stworzonym na pozór, zbudowanym na potrzeby iluzji, która zamiast pokazywać prawdę przysłania rzeczywistość. W świecie cyfrowym, gdzie każda informacja może być przekształcona, ulepiona na nowo — coraz trudniej jest się nam odnaleźć i zrozumieć, gdzie faktycznie leży prawda. Fake news, deepfake, półprawda i manipulacja — z pozoru tylko słowa, jednak w głębi mechanizmy wpływu, których jedynym celem jest ukierunkowanie naszego spojrzenia na rzeczywistość wykreowaną na potrzeby fikcji. Wraz z ilością informacji przekazanych w formie postów, reportaży, publikacji w pewnym momencie zaciera się granica prawdy. Przestajemy dostrzegać pewne sygnały, zaczynając bezwiednie ufać przekazowi. Algorytmy? Jedna historia, tuż za nią podobna. Liczy się to co tu u teraz, liczy się liczba kliknięć, udostępnień. Zmanipulowana historia zaczyna żyć własnym życiem. Czy w tym biegu codzienności- czytając artykuł, rozważamy, ile prawdy jest w tej historii? Algorytmy wiedzą o nas więcej niż byśmy mogli to przyznać — podsuwają nam historie, które zatrzymują nas w pośpiechu życia. Stworzone tylko po to by nami pokierować, by budować wizję idealnie wpisującą się w czyjś cel, któremu ona przyświeca.

Deepfake odbiera nam coś więcej niż zaufanie i realne postrzeganie świata, niż obiektywizm. Odbiera nam intuicję, odbiera nam możliwość widzenia oraz rozumienia świata takim jakim jest on w rzeczywistości. Jeśli więc nie możemy zawierzyć własnej percepcji to gdzie szukać wiarygodności?

Manipulacja, często spotykana w świecie cyfrowym rzadko kiedy pojawia się odziana w czerń i biel. Spowita częściej w odcieniach szarości, będących niedopowiedzeniami, ukrytymi słowami, podkreśleniami czy obrazem. Elementy te sukcesywnie zakrzywiają nasze spostrzeganie, budując własną narrację. W gruncie rzeczy, nie chodzi o to aby ciągle się bać, czy to co słyszymy, widzimy czy czytamy jest prawdą, lecz by stać na straży własnego zdrowo rozsądkowego podejścia. Nie uciekniemy od postępu, który niesie za sobą zarówno rozwój jak i szersze spektrum możliwości tworzenia wykreowanych historii. Ale możemy nauczyć się w nim odnajdywać — bardziej świadomie, mniej impulsywnie. Bo nawet w czasach, gdy rzeczywistość da się podrobić, uczciwe, sceptyczne lecz nie cyniczne spojrzenie wciąż jest możliwe. Nie wszystko, co jest cyfrowe, jest kłamstwem. Ale każda prawda wymaga dziś więcej niż tylko patrzenia.

Sara Kononowicz

Fundacja Międzynarodowy Instytut Outsourcingu

KRC a zrównoważony rozwój

Jeśli za początek idei rozwoju zrównoważonego klasycznie przyjmiemy Konferencję Sztokholmską z 1972 roku, to jasno zauważymy, że jej historia trwa już ponad pół wieku. Dla jednych ta idea to slogan sprzed dekad, który coraz trudniej wpasować w realia gwałtownie zmieniającego się świata. Bywa też redukowana do zwykłej idei „niemarnowania” zasobów. Dla innych wciąż jest to jednak koncepcja fundamentalna, stanowiąca kompas, który pozwala łączyć rozwój gospodarczy, odpowiedzialność społeczną i troskę o środowisko z najróżniejszymi sferami ludzkiej działalności. Nie mam zamiaru tworzyć w tym miejscu szkolnej rozprawki w duchu rozważań „za” lub „przeciw” dla jednego z tych punktów widzenia. Wszak aktualność danej idei można łatwo zmierzyć, analizując ją w kontekście nowych wyzwań, chociażby takich, jak projekty KRC, wdrażane przez CPPC w ramach FERS.

Zrównoważony rozwój – wdrażanie idei

Nie wchodząc w semantyczne analizy dotyczące definicji omawianego pojęcia, ukażmy jego różnorodne przykłady, do których należą: projektowanie osiedli i miast tak, by zachować korytarze ekologiczne, parki i przestrzenie sprzyjające lokalnej faunie i florze; wspieranie producentów w krajach rozwijających się poprzez uczciwe ceny i godne warunki pracy; rozwój farm wiatrowych, fotowoltaiki i energii geotermalnej jako alternatywy dla paliw kopalnych; organizowanie podróży w sposób, który nie niszczy lokalnych ekosystemów i wspiera gospodarkę regionu (np. noclegi w lokalnych gospodarstwach, a nie tylko w dużych sieciach hotelowych); inwestycje w dostępne cenowo,

energooszczędne mieszkania dla osób o niższych dochodach; wspieranie lokalnych rolników i ograniczanie transportu żywności, co sprzyja zarówno środowisku, jak i lokalnym społecznościom; programy szkolne i uniwersyteckie uczące nie tylko ekologii, ale też odpowiedzialności społecznej i gospodarowania zasobami; projektowanie produktów tak, by można było je naprawić, poddać recyklingowi i ponownie wykorzystać; tworzenie miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (np. osób z niepełnosprawnościami czy długotrwale bezrobotnych); zakładanie ogrodów deszczowych, zielonych dachów i ścian, które poprawiają jakość życia mieszkańców, oczyszczają powietrze, regulują gospodarkę wodną i mają dobroczynny wpływ na samopoczucie.

Powyższe przykłady to jedynie wąski fragment zastosowań omawianej idei. Można o niej szerzej poczytać w naszej rodzimej literaturze, zwłaszcza u Tyburskiego, Papuzińskiego i Hulla (szereg publikacji do łatwego wygooglowania), lub posłuchać na konferencjach, chociażby tych organizowanych co roku na UKSW.

KRC jako przestrzeń realizacji rozwoju zrównoważonego

Zrównoważony rozwój to przede wszystkim eliminowanie szerokorozumianych nierówności. KRC wyrównują dostęp do wiedzy i narzędzi cyfrowych dla osób narażonych na wykluczenie, także takich jak seniorzy, osoby z ograniczeniami zdrowotnymi czy o niższym statusie materialnym. Dzięki wykorzystaniu lokalnej infrastruktury publicznej (bibliotek, domów kultury, a nawet pomieszczeń wyznaczonych w szpitalach) oferują bezpłatną edukację cyfrową, przeciwdziałając wielu formom wykluczenia, nie tylko cyfrowego.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

KRC
Kluby Rozwoju Cyfrowego

Jednym z fundamentów zrównoważonego rozwoju jest też wzmacnianie wspólnot. KRC działają jako miejsca integracji, bo sprzyjają kontaktom międzypokoleniowym, budowaniu więzi sąsiedzkich i organizowaniu aktywności wokół technologii cyfrowych. W ten sposób wzmacniają kapitał społeczny, który jest niezbędny, aby rozwój nie był tylko wzrostem gospodarczym, lecz procesem obejmującym całe społeczeństwo i jego typowo ludzkie potrzeby kontaktu, zrozumienia i przynależności.

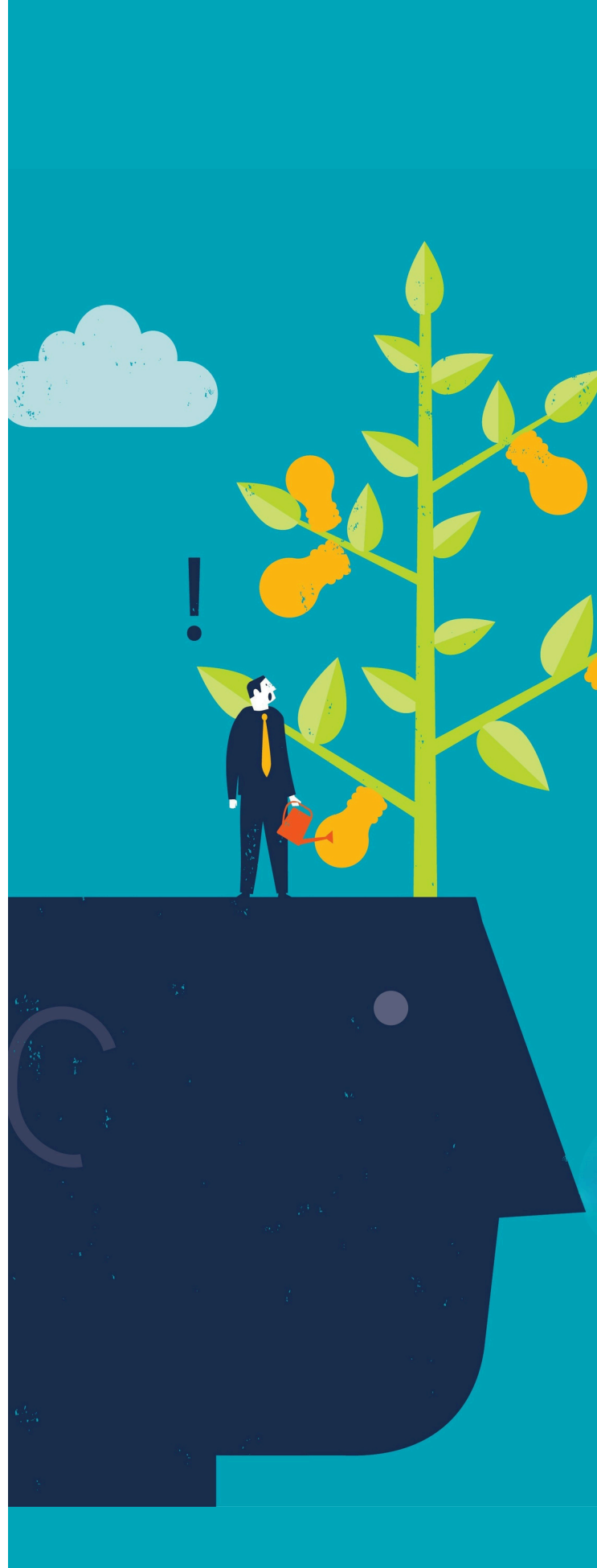
Zrównoważony rozwój wymaga również trwałych instytucji i przestrzeni wspólnych. KRC pełnią funkcję tzw. „trzeciego miejsca” (obok domu i pracy czy szkoły). Docelowo mają być identyfikowane jako odrębne punkty życia społeczno-kulturalno-edukacyjnego, a nie tylko jako dodatek do istniejących instytucji. Ma to sprawić, że staną się trwałym elementem lokalnej tożsamości, wspierając kulturę współdzielenia, edukacji i współodpowiedzialności.

Dlaczego to działa?

KRC to przestrzeń, w której zrównoważony rozwój zostaje przełożony na praktykę. Pokazują one, że połączenie innowacji technologicznych, edukacji i zaangażowania lokalnych społeczności daje efekt kuli śnieżnej, bo kolejne inicjatywy napędzają następne. Oczywiście, trudno na etapie pilotażu mierzyć skuteczność wdrażanego projektu, a sam rozwój zrównoważony zawsze postuluje rozwiązania idealne, do których należy dążyć nieustannie (stąd zresztą miałki zarzut o utopijność myślenia). Na ile KRC spełnią swoją inkluzywną, zrównoważoną rolę, to pokaże nam ewaluacja projektu, o której z pewnością będziemy jeszcze pisać w naszym Biuletynie.

Marcin Pełka

Centrum Projektów Polska Cyfrowa

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

KRC
Kluby Rozwoju Cyfrowego

2025 – rok rewolucji w mObywatelu

Od początku 2025 roku rozwój aplikacji mObywatel gruntownie przyspieszył, a w połowie tegoż roku dokonała się w niej prawdziwa rewolucja. „Obywatelski portfel”, którym miał się stać smartfon każdego z nas, przestaje być futurystyczną mrzonką, a staje się naszą codziennością. A przecież to tylko jedno z wielu świetnych rozwiązań Ministerstwa Cyfryzacji, których jesteśmy świadkami.

Bezpieczeństwo przede wszystkim

Luty przyniósł ważne usprawnienie związane z bezpieczeństwem. Aplikacja przestała być dostępna na najstarszych wersjach systemu iOS i Android. Decyzja była powodowana faktem, że producenci systemów nie dostarczają już aktualizacji dla tych wersji, a to z kolei oznacza potencjalne problemy z bezpieczeństwem. To jasny sygnał: dane obywateli są priorytetem.

Lato zmian – sprawy urzędowe w Twojej kieszeni

Tegoroczne lato przejdzie do historii mObywatela jako moment, w którym aplikacja na dobre wyszła poza rolę cyfrowego portfela dokumentów i stała się pełnoprawnym centrum usług administracyjnych. Z dnia na dzień obywatele dostali do ręki zestaw rozwiązań, które wcześniej wymagały wizyty w urzędzie, wykonywania szeregu telefonów czy stania w kolejkach.

- Zawieszenie e-dowodu. W przypadkach sytuacji nagłych, takich jak kradzież portfela czy zagubienie dokumentów, zabezpieczenie Twoich danych wymagało wykonania mnóstwa stresujących połączeń i wizyt w urzędach. Dziś to pieśń przeszłości. Wystarczy kilka kliknięć w aplikacji, by tymczasowo „wyłączyć” swój dowód i zyskać pewność, że nikt nie wykorzysta go bez naszej wiedzy. A jeśli szczęśliwie dokument się odnajdzie, to równie łatwo cofniemy zawieszenie.
- Nowy dowód osobisty bez kolejek. To chyba najbardziej oczekiwana z nowych funkcji. Wniosek o dowód można złożyć wprost z telefonu, nawet dla swojego dziecka czy podopiecznego. Wystarczy dodać zdjęcie, wybrać urząd, w którym chce się odebrać dokument, i gotowe. Co prawda nadal przed rozpoczęciem całej procedury należy w urzędzie złożyć odciski palców, ale to ostatnia z formalności nie-mobilnych. Oczywiście o statusie zmian w naszym zamówieniu będziemy informowani na bieżąco, w czasie rzeczywistym.
- Paszport pod kontrolą. Podróże stały się bezpieczniejsze dzięki możliwości zgłoszenia utraty lub zniszczenia paszportu online. Już nie trzeba martwić się, że zgubiony dokument trafi w niepowołane ręce. Kilka ruchów w aplikacji wystarczy, aby paszport został unieważniony.
- Twoje sprawy zawsze pod ręką. Nowa sekcja w aplikacji pozwala wreszcie zobaczyć czarno na białym, co dzieje się z naszymi urzędowymi sprawami. Status złożonego wniosku czy dane meldunkowe pojawiają się w przejrzystym panelu. Koniec z wydzwanianiem po urzędach, słuchaniem nieznośnych melodyjek i przekierowywaniem połączeń. Teraz odpowiedź mamy, jakkolwiek banalnie to brzmi, zawsze pod ręką.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

KRC
Kluby Rozwoju Cyfrowego

- mLegitymacja osoby niepełnosprawnej. Zdecydowanie najcieplej przyjęta innowacja. Dzięki nowej funkcji nie trzeba już pamiętać o plastikowej legitymacji, by potwierdzić prawo do ulg czy zniżek. Wystarczy smartfon z mObywatelem, gotowym do okazania w podróży, w urzędzie czy w sklepie. Co ważne, aplikacja pozwala też dodać legitymację dziecka lub osoby, nad którą sprawujemy opiekę, więc ulgi i uprawnienia można potwierdzić w ich imieniu. To rozwiązanie, które nie tylko oszczędza czas, ale przede wszystkim daje większe poczucie niezależności i bezpieczeństwa.

Świeższy wygląd, intuicyjność i wdrażanie kolejnych m-rozwiązań

Koniec lipca i początek sierpnia przyniosły odświeżenie interfejsu. Aplikacja zyskała nowoczesny, przejrzysty design, dzięki któremu korzystanie z usług stało się prostsze i szybsze. Ministerstwo realizuje kolejne z zapowiadanych kroków, by wspomnieć chociażby o usłudze mStłuczka do zgłaszania kolizji drogowych. Już za moment powinna też zostać dokonana kolejna mała rewolucja, bo możliwe, jeszcze w tym roku zobaczymy wirtualnego asystenta AI.

Łyżka dziegciu?

Oczywiście trudno wyobrazić sobie rewolucję opartą na skokach rozwojowych, w której od razu każdy element zostanie odpowiednio spasowany i nic nie będzie wymagało niwelowania usterek. Najbardziej odczuwalną niedogodnością jest fakt, że część procesów wciąż wymaga fizycznej wizyty w urzędzie. Szczególnie wtedy, gdy chodzi o pobranie odcisków palców czy podpis dziecka powyżej dwunastego roku życia. Aplikacja skraca więc procedurę, ale jeszcze nie zawsze eliminuje konieczność osobistego stawiennictwa.

Tam, gdzie zachodzą aktualizacje związane ze zmianą dotychczasowych przyzwyczajeń, zawsze pojawiają się pojedyncze głosy niezadowolenia, jak chociażby stwierdzenia, że nowoczesny i rozbudowany interfejs bywa nieintuicyjny. „Intuicyjność” jest jednak pojęciem względnym, podobnie jak wyniki rozważań na temat konieczności jej „poprawy”.

No i na koniec zagadnienia, które pojawiają się zawsze (i chyba w myślącym społeczeństwie obywatelskim pojawiać się powinny), a mianowicie wątpliwość odnośnie do bezpieczeństwa danych, gdy na przykład ktoś uzyska dostęp do naszego telefonu, lub poczucie niepewności, gdy aplikacje mobilne proszą o dostęp do biometrii, kamery czy lokalizacji. Jak się zdaje, zachowanie standardowych procedur bezpieczeństwa w zdecydowanej większości przypadków jest wystarczające, zaś na wszelkie nowe przejawy cyber-niebezpieczeństw, które z pewnością będą się pojawiać, Ministerstwo Cyfryzacji będzie musiało reagować bez zbędnej zwłoki. No ale to już jest wpisane w rozwój technologii i nauki. Niezależnie od rewolucji, jaka wciąż dokonuje się na wyświetlaczach naszych smartfonów.

Marcin Pełka

Centrum Projektów Polska Cyfrowa

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

KRC
Kluby Rozwoju Cyfrowego

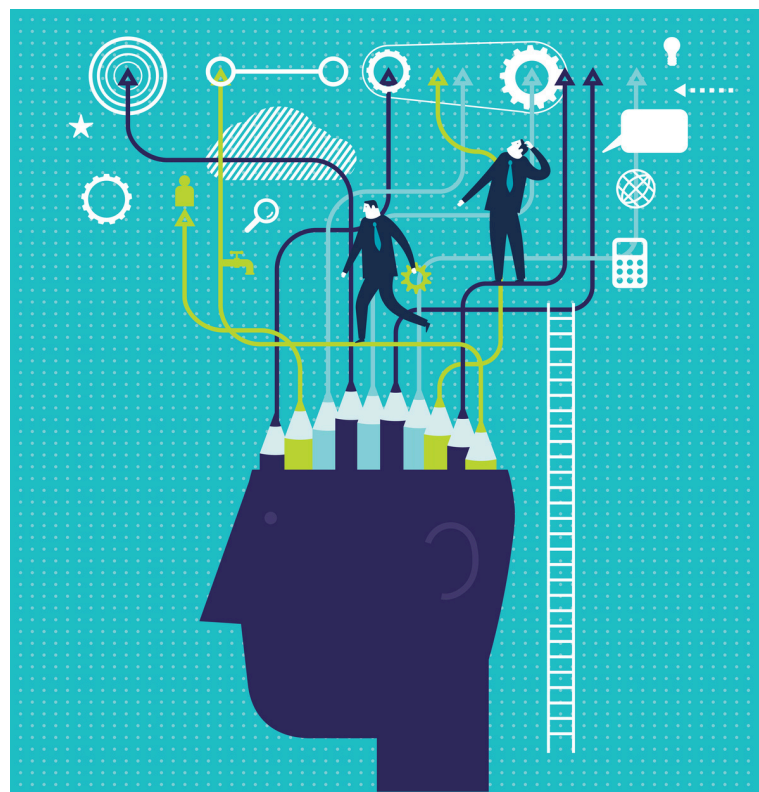
Głodni informacji? Nowy portal kompetencji cyfrowych

Ministerstwo Cyfryzacji uruchomiło portal kompetencjegyfrowe.gov.pl – nowoczesne i praktyczne centrum wiedzy o tym, jak skutecznie rozwijać umiejętności cyfrowe. To nie tylko kolejna rządowa strona, ale przede wszystkim kompendium wiedzy, przewodnik i inspiracja dla tych, którzy chcą odnaleźć się w świecie technologii.

Strona została przygotowana z myślą o bardzo szerokim gronie odbiorców. Rodzice znajdą tu wskazówki, jak wspierać swoje dzieci w bezpiecznym korzystaniu z internetu i nowych technologii. Nauczyciele i nauczycielki zyskają dostęp do materiałów, które mogą wzbogacić lekcje i podnieść atrakcyjność zajęć. Studenci natrafią na projekty i szkolenia wspierające ich rozwój zawodowy i naukowy. Seniorzy otrzymają proste i przyjazne poradniki, które pomogą im przełamać bariery w korzystaniu z narzędzi online. Przedsiębiorcy odkryją programy i narzędzia, które wspierają cyfryzację biznesu, a urzędnicy – informacje o inicjatywach usprawniających e-usługi i obsługę obywateli. To strona stworzona tak, by każdy znalazł tu coś dla siebie.

Warto przyrzeć się także strukturom portalu. W dziale Materiały edukacyjne publikowane są poradniki, kursy i praktyczne narzędzia, które krok po kroku wprowadzają w świat technologii – od podstaw po bardziej zaawansowane zagadnienia. W zakładce Projekty i programy można zapoznać się z krajowymi i europejskimi inicjatywami finansującymi rozwój kompetencji cyfrowych.

Część Aktualności to miejsce, gdzie pojawiają się bieżące informacje o wydarzeniach, konkursach i działaniach Ministerstwa oraz partnerów. Szczególne znaczenie ma zakładka poświęcona Klubom Rozwoju Cyfrowego – lokalnym inicjatywom, które wspierają naukę, integrację i wymianę doświadczeń. Tam publikowane będą relacje z działań klubów, dobre praktyki oraz inspiracje, które mogą zachęcić do tworzenia nowych miejsc edukacji cyfrowej w społecznościach lokalnych.

Portal kompetencjegyfrowe.gov.pl to zatem coś więcej niż tylko witryna informacyjna. To dynamiczna przestrzeń, która ma łączyć ludzi, instytucje i pomysły. To miejsce, gdzie cyfrowa edukacja spotyka się z realnymi potrzebami społeczeństwa. Krótko mówiąc: cyfrowa mapa drogowa, dzięki której łatwiej odnaleźć się w świecie, który zmienia się szybciej, niż moglibyśmy przypuszczać.

Magdalena Foltyniak

Centrum Projektów Polska Cyfrowa

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

**Biuletyn redagowany przez zespół
Kluby Rozwoju Cyfrowego - projekt
wspierający (KRC Wsparcie)**

Partner Wiodący:

Centrum Projektów Polska Cyfrowa

Partnerzy Projektu: Edukacja Bez Barrier –
Fundacja na Rzecz Rozwoju Edukacji w Polsce,
Stowarzyszenie „Miasta w Internecie”, Fundacja
Pro Cultura, Fundacja Międzynarodowy Instytut
Outsourcingu, Politechnika Łódzka

Skład i redakcja: Magdalena Foltyniak

W korektach i wybranych pracach redakcyjnych
korzystamy z narzędzi AI zgodnie z wytycznymi
UE dotyczącymi transparentności i etyki.

Pod hasłem #KompetencjeCyfroweDlaKażdego
upowszechniamy ideę rozwoju kompetencji
cyfrowych osób dorosłych.

Masz uwagi, sugestie, pytania? Napisz do nas:
krc@c PPC.gov.pl

Fundusze Europejskie

dla Rozwoju Społecznego

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

KRC
Kluby Rozwoju Cyfrowego